

EXTRA

OBSERVERA!

Detta nummer av Contra omfattar endast fyra sidor. Det innebär emellertid inte ett steg bakåt. Tvärtom! Under 1977 utkommer nämligen sex istället för som tidigare fyra nummer. De två nyttillkomna "extranumren" omfattar endast fyra sidor, de har också en enklare layout. Nästa nummer kommer som vanligt att vara tjugo sidor.

Redaktionen

KANSLIHUSET

Det rapporteras att vid ett regeringsammansträde härförleden dök det upp en (s)-märkt fackföreningsfunktionär från en tjänstemannaklubb på kanslihuset. "Jag är här som personalrepresentant" sa han och slog sig obesvärat ner vid sammanträdet. Vederbörande blev dock snabbt avvisad.

KANSLIHUSET

En handsekreterare till ett av statsråden vägrade att skriva ut ett brev, "eftersom det inte överensstämmer med min ideologiska övertygelse". Vederbörande sitter fortfarande kvar på sin post.

KANSLIHUSET

På vissa departement är det så ont om borgerligt sinnade personer att statsrådet och statssekreteraren i stort sett är de enda; de sitter därigenom isolerade på sitt eget departement, och måste anlita personal som fått sina poster för att de är medlemmar i SAP som de som praktiskt skall utforma regeringspolitiken. Bara något fyrtiotal personer hade "politiska" poster. Resten av personalen har varit pålitligt "opolitiska socialdemokrater."

POLSK REGISSÖR TALAR UT

Sovjet har manövrerat och manövrerat mot min film "Den förstata kretsen", byggd på Alexander Solzjenitsyns bok med samma namn, vilken jag spelade in i Tyskland för två år sedan. De har motarbetat den på alla internationella nivåer t o m övertygat amerikanerna om att sabotera filmens spridning.

Det säger den polske regissören Alexander Ford i en intervju i Rom. Ford var i slutet av år 1969 tvungen att lämna Polen av politiska skäl, och han bor numera i Danmark. Han ansågs vara den polska filmens viktigaste skapare. "Min kris i Polen utbröt med filmen 'Godmorgon Polen', som innehöll viss kritik mot socialismen. Faktum är att när en hård doktrin införs är detta slutet för konsten", fortsätter Ford. "Jag var tvungen att lämna Polen för där kan man inte säga sanningen", avslutar Ford.

Klas von Holst

CONTRAS ÅRSREDOVISNING

Personer som under 1976 lämnat ekonomiskt bidrag till Contra med 100:- eller mer kan kostnadsfritt rekvirera stiftelsens årsboksut och revisionsberättelse.

KAN KAPITALISMEN ÖVERLEVA?

Med detta nummer av Contra bifogas skriften "Kan kapitalismen överleva?". Skriften har utgetts av SAF:s avdelning för samhällskontakt. Ytterligare exemplar kan rekquireras från Näringslivets Förlagsdistribution, Box 16120, 103 23 STOCKHOLM, tel 08-227560, eller från Contra. Introduktionskapitlet i skriften har författats av en av Contras ordinarie medarbetare.

CONTRA

mot socialism - för frihet

nummer 2 1977

årgång 3

Umtata:

DET FRIA TRANSKEI

Contras medarbetare Nils-Eric Brodin rapporterar från den nyblivna staten Transkei.

Under jublet av 20.000 åskådare på Umtatas stadion sänktes sakta den sydafrikanska flaggan samtidigt som den grön-vit-ockra-färgade flaggan för det självständiga Transkei höjdes. En ny stat hade fötts - Transkei - som fått sin självständighet under fredliga former från Sydafrikanska republiken. Till högtidligheten - födelsedagen för Afrikas femtionde stat - hade mer än 200 representanter från 26 länder inbjudits. Hälften av dessa representerade pressen. Vi hade haft tillfälle att komma med ett lyx-tåg som endast finner sin make i Sydafrikas "Blå tåg", något som gav oss en inblick i det vackra och bördiga landskap som Transkei består av, 43.000 km² med berg och kullar, djupa dalar med floder och vattenfall, stora skogar och betesmarker för landets 1,2 miljoner kor, 2,4 miljoner får och 1,3 miljoner getter.

Transkei har länge varit på väg mot självständigheten. Redan 1869 hade en by grundats där huvudstaden Umtata (med 40.000 invånare) nu ligger. Området som nu kallas Transkei, och till ytan är nästan precis lika stort som Danmark, bebyggdes i slutet av 1700-talet av ett från norr invandrande bantufolk - Khosa eller Xhosa. Befolkningen fick successivt av britterna - och sedermera sydafrikanerna - större självstyrelse. 1963 fick Transkei, som en följd av Sydafrikas "homeland"-politik inre självstyrelse och ytterligare 13 år senare fick man alltså full självständighet. Den brittiska regeringen kunde ha gett Transkei samma regeringsform som de gav Lesotho och Swaziland 1910 - om så hade skett skulle Transkei i dag ha varit fullvärdig medlem i Förenta Nationerna istället för att som nu betraktas som en diplomatisk parias bland världens nationer.

Som både statsminister Kaiser Mantsanzima och landets nye president (och "Paramount Chief", dvs traditionell hövding) uttalat uppfyl-

ler Transkei alla krav som ställs för diplomatiskt erkännande enligt internationell lagstiftning: 1) landet har bestämda definierade gränser 2) det har en fast befolkning och 3) en effektivt fungerande regering. Ytan gör att landet är större än dussintals FN-medlemmar såsom Nederländerna, Belgien, Libanon, Rwanda, Burundi o s v. Med en befolkning inom landets gränser på mellan 1,7 och 2 miljoner (ytterligare en miljon Khosas arbetar och bor inom Sydafrikanska republiken) är Transkei större än många andra FN-medlemmar inklusive ett knappt dussin i Afrika. Landet har lika många invånare som de tre staterna Botswana, Lesotho och Swaziland tillsammans.

Kritik har riktats mot Transkeis ekonomiska beroende av Sydafrika - men vilket land har fått sin frihet från en kolonialmakt utan att få ekonomisk hjälp under ett antal år under den svåra begynnelsestiden? Detta ekonomiska beroende karaktäriserar ju också Botswana, Lesotho, Swaziland och Malawi. Det är helt naturligt när ett litet land gränsar till eller helt omringas av en ekonomisk stormakt som Sydafrika. Redan nu har Transkei bland Afrikas högsta löner, t.o.m. högre än i Kenya eller Nigeria, som ju betraktas som två av de mer välutvecklade länderna i Afrika. Och därtill ter sig de ekonomiska framtidsutsikterna goda.

Endast en bråkdel av Transkeis bördiga yta är uppodlad. Men bara mellan 1972 och 1974 fördubblades värdet av landets jordbruksproduktion. Om allt jordbruksland tas i rationellt bruk kan produktionen mångdubblas. Fort of St John håller på att byggas ut för att klara av en ökad export. Också gruvindustrin kan få betydelse.

Redan 1963 skapades en regeringsform som bara förbehöll försvars-, utrikes- och polisfrågor för den sydafrikanska regeringen. 1973 hade jag tillfälle att tala med flera ministrar liksom med oppo-

sitionens främste företrädare, advokaten Knowledge Guzana. Den parlamentariska debatten föreföll hålla ungefär samma nivå som i Europa. Och den parlamentariska och demokratiska styresformen har stärkts genom allmänna val 1968, 1973 och 1976. "Legislative Assembly" består idag av 75 folkvalda ledamöter samt av de 75 traditionella stamhövdingarna. Man menar att detta är en kombination av modern och traditionell regering, något som ger uttryck för landets historiska struktur.

För oss som var närvarande vid självständighetsceremonierna under tre, tyvärr regnfulla, dagar, var det intressant att studera hur självständigheten accepterades. Statsminister Mantsanzima tog starkt avstånd från Sydafrikas apartheidpolitik och rädde detta land att skyndsamt förbättra både löne- och arbetsmöjligheterna för sin svarta befolkning samt att påskynda processen för mer likaberättigande mellan Sydafrikas olika befolkningsgrupper när det gäller medborgerliga rättigheter. "Vi är medvetna om att vi är delaktiga i upplösningsprocessen och förändringen av det Sydafrika som ger tillfredsställelse endast åt en minoritet av befolkningen. Och vi hoppas kunna medverka i en större förändring i hela södra Afrika i en snar framtid", sade Kaiser Mantsanzima i sitt högtidsanförande.

Både statsministern Mantsanzima och presidenten Botha Bigcau hade skarpa ord för den värld som nästan helt vägrat att acceptera Transkei som självständig statsbildning. Hur är det möjligt för England att rikta kritik mot Transkei ifrågade Mantsanzima, när det istället för att göra Transkei till ett Crown Protectorate, som Lesotho och Swaziland, 1910 överlämnade landet till Sydafrika? Lesotho och Swaziland skapades som nationella enheter p g a dessa stambildningar (Sothos och Swasis), inte p g a områdenas ekonomiska självständighet. Varför skulle Transkei då inte under liknande förhållanden, men med en betydligt starkare egen

ekonomi, kunna finna internationellt erkännande?

Medlemmarna i Transkeis nya regering har lovat att skapa en stat där både svarta och vita kan leva i endräkt. När Transkeis svarta bataljon marscherade in sida vid sida av en motsvarande vit sydafrikansk bataljon fanns det knappt några gränser för jublet. Och när vita och svarta gymnaster tävlade mot varandra visade publiken ingen tendens till att favorisera de svarta. Som vit möttes jag av en vänlighet, artighet och hjälpsamhet, som jag gärna skulle vilja se i Sverige. Jag talade med en ung vit doktor och frågade vad han tyckte om självständigheten: "Naturligtvis stannar jag kvar... mina mor- och farföräldrar är begravda här, mina föräldrar bor här och jag själv är född, uppvuxen och utbildad (förutom medicinstudierna) i Transkei. Jag har byggt upp min praktik här, med både svarta och vita patienter, varför skulle jag flytta någon annan stans? Och i så fall: vart? Transkei är mitt land. Jag är medveten om att jag måste ge upp en del av mina privilegier, men jag tror att det är många vita som måste göra det också i Rhodesia, Sydvästafrika och Sydafrika inom den närmaste framtiden. Huvudeaken är att den nya staten har fötts med omedelbart vänskapliga förhållanden - och det tror jag bådar väl för framtiden."

I stället för blodiga "befrielsekrig" mot kolonialmakter, i stället för massflykt av vita, något som har varit förödande för ekonomin i Angola och Mozambique, har Transkei fått sin självständighet på helt andra villkor. Statsminister Mantsoni kan därför med berättigande uttrycka sin optimism inför framtiden: "Vi skall fortsätta att utvecklas på ett fredligt sätt, ty för oss är marxismens revolutionsidéer lika obrukbara som de är oacceptabla.. Vi skall fortsätta att arbeta enligt kristendomens och västerlandets demokratiska normer. Vi kommer att arbeta hårt. Vi kommer att arbeta inom ramen för våra ekonomiska möjligheter, och betala igen skulderna till dem som hjälpt oss. Vi kommer att vara sanna vänner till både gamla och nya vänner. Den väg vi har uttatt ger löfte om en gyllene framtid. Mer vågar man inte hoppas för något land på dess födelsedag."

Utatta, Transkei
Nils-Eric Brodin

SVERIGES RADIO

När statsråden Bohman och Mundebo presenterade budgeten sände TV2 för säkerhets skull samtidigt familjen Ashton.

Rom:

FINLANDISERING HOTAR

Från Contrass Rom-korrespondent Sven-Erik Lindström

Mycket talar för att Italien blir nästa offer för Sovjets finlandiseringspolitik (efter Finland och Österrike). Redan idag märks tendenser till självcensur - själva kärnan i den finska politiken gentemot Sovjetunionen. Det är idag inte möjligt att ge ut vad som helst i Italien, eller att ta upp vilka ämnen som helst i radio och TV. En översättning av en bok av den österrikiske filosofen Ernst Topitsch hade författaren ovetande bearbetats för att "tvätta bort" vissa olämpliga kritiska uttalanden om marxism-leninismen. Och den internationella kulturtidskriften Kontinentens italienska upplaga har omformats till egenkänlighet. (Redaktör för Kontinent är Vladimir Maximov, och bland medarbetarna märks främst Alexander Solzjenitsyn. En intervju med den ryske författaren Andrej Sinjavskij i italiensk radio klipptes när Sinjavskij kom in på kritik av interna brister i Sovjetunionen.

Och under valkampanjen i somras var våldet ett ständigt inslag. Våld som avsevärt begränsade rörelsefriheten för åtskilliga av dem som motarbetade kommunistiskt inflytande i italiensk politik. Ungefär en vecka före valet mördades den allmänt respekterade chefsåklagaren i Genua Francesco Coco av en vänsterextremistisk grupp som kallade sig "Nya partisanerna". Coco hade tidigare hotats och hade en polis som livvakt. Coco var känd för att inte ge efter för hot, och han hade åtalat åtskilliga vänsterterrorister. Såväl Cocos livvakt, som hans chaufför mördades.

Ännare har MSI-partiet varit särskilt illa utsatt för förföljelse under årets valkampanj. Även om MSI långtifrån alltid själva skött sig på ett anständigt sätt har de våldsamma attackerna mot partiet och dess medlemmar klart överkridit vad som kan tolereras. MSI har t.o.m. vänt sig till FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna och bett att den skulle sända observatörer för att studera hur en politisk minoritet förföljdes. Vid ett valmöte i centrala Rom

stormade ett gäng hjälmförsedda vänsterextremister med halssdukar över ansikten fram mot mötesdeltagarna och öppnade eld. Fyra MSI-medlemmar sköts ned. Trots att polisen fanns på platsen ingrep den inte. Liknande händelser rapporteras från andra städer, t.ex. Milano, Barletta och Pozzuoli.

På piazzan utanför domen i Milano tystades till och med den republikanske partiledaren La Malfa då hans skulle tala. Mötet måste avbrytas efter vänsterextremisternas attacker (Republikanerna motsvarar närmast Polkpartiet i Sverige).

Den som i denna valkampanj klarade sig så gott som utan våld från motståndarna och som fick alla möjligheter att framföra sitt budskap var kommunistledaren Enrico Berlinguer. Bara några dagar före valet talade Berlinguer på Piazza San Giovanni och sa att de brittiska, svenska, österrikiska och västtyska regeringarnas inställning pekade på att Europa inte skulle vara negativt inställd till ett kommunistiskt inträde i "majoritetet i italiensk politik". Det är osäkert vilka utfästelser kommunistledaren fått från dessa regeringar, men det torde vara uppenbart att Palme och de andra åttminstone sagt något som motiverar Berlinguers uttalande.

Möjligen skall då den österrikiske socialdemokratiska ledaren Bruno Kreisky undantas. Han har nämligen uttalat sig i klartext om vad han tycker om Berlinguer, i en intervju i den tyska tidningen Die Zeit. På frågan om de nya "eurokommunisternas" (Berlinguersi Italien och Marchais i Frankrike) inbiter till socialdemokratin svarade Kreisky att Berlinguer och Marchais utgick från det faktum att folken tog avstånd från kommunismen sådan den utformats i Östeuropa. Alltså måste man pröva ett annat sätt att framställa sin politik. "Men om Berlinguer vore ärlig så vore han inte längre kommunist. Men Berlinguer förblir kommunist och det hela är ett politiskt bedrägeri i tidigare okänt format."

Sven-Erik Lindström

Washington:

VÄLJARNAS BUDSKAP

Från Contras Washington-korrespondent Allan C. Brownfeld

Även om presidentskiftet nu ägt rum så är det ännu inte helt klarlagt vad de amerikanska väljarna ville säga den 2 november.

De som röstade - och valdeltogandet var lägre än både 1972 och 1968 - fördelade sina röster så jämt att väljarnas "budskap" till Washington förblir oklart. Jimmy Carter vann valet, men fick knappast mandat för någon politik. "Jag tror inte att väljarna tyckte särskilt mycket om någon av kandidaterna," förklarade republikanernas ledare i Cleveland, Richard E. Hughes, medan delstaten Ohio vacklade i tinal mellan kandidaterna, för att till slut med liten marginal hamna på Carters sida.

Om valkampanjen 1976 hade några verkligt tunga frågor är svårt att säga, det är i alla fall oklart vilka dessa i så fall var. Den viktigaste frågan tycks ha varit frågan om förtroende. Både president Ford och Jimmy Carter försökte göra personligheten till en central fråga till det val som av någon har kallats en "tävling i tro". Väljaren ställdes i valet mellan Ford, som blivit president av en slump och Carter, som en gång varit guvernör och som väljarna inte visste mycket om. Och vars verkliga åsikter och avsikter var svåra att få grepp om. Om väljarna sade något den 2 november så var det sannolikt att deras förtroende fortfarande måste vinnas.

Om någon enhetlig trend kan spåras så är den att motviljan mot politikerna i Washington är utbredd.

Kongressen har nu åtskilliga ledamöter som vann sina platser på att liksom Carter föra fram ett "anti-Washington-budskap". Miss-tanken mot pamparna i Washington var särskilt tydlig i senatsvalet. Tre artionärsveteraner i senaten (demokraterna Hartke, Indiana, McGee, Wyoming och Moss i Utah) slogs ut av motkandidater som gjorde angreppen mot Washington-pamparna till huvudfrågor i de lokala valkampanjerna.

Misstro mot en stark regeringsmakt gjorde sig också gällande på en rad andra sätt. I hela landet röstades förslag om obligationslån för att täcka ökade statsutgifter ner i folkomröstningar. I Kalifornien fanns utgiftsprogram på 805 miljoner \$ uppe till omröstning. Bara 280 miljoner godkändes. Tidningen "The Daily Bond Buyer" uppskattade att obligationslåneförslag på sammanlagt 3 miljarder \$ var uppe till omröstning, varav mindre än hälften godkändes av väljarna. I Texas avslogs ett förslag om att ändra delstatens författning för att möjliggöra en ökning av delstatens obligationslån för vattenförsörjning från 400 till 800 miljoner \$. I den vänsterinriktade delstaten Rhode Island avslog väljarna förslag på utgiftsprogram på 32,1 miljoner \$, inklusive bl a förslag om förbättringar av delstatens fängelser.

Väljarna avvisade också de extrema förslag som förts fram av vissa miljövänner för att stoppa kärnkraften. I sex delstater avvisade väljarna med bred marginal förslag

som skulle innebära kraftiga begränsningar för framtida kärnkraftverk. Resultaten i delstaterna Arizona, Colorado, Montana, Ohio, Oregon och Washington visar en medvetenhet om de problem som den framtida energiförsörjningen medför. De visar också att president Carters kampanjuttalanden om kärnkraft inte har väljarnas stöd.

En annan omröstning som visar den konservativa trenden ägde rum i Massachusetts, landets kanske mest vänsterinriktade delstat (den enda som röstade för McGovern 1972). Med 69% mot 31% röstades ett förslag ner, som skulle ha inneburit att privata vapen med mindre än 40 cm längd på pipan skulle ha förbjudits. Just vapenlagstiftningen är i USA en stor stridsfråga mellan vänster och höger.

Det är uppenbart att 1976 års val inte visar en väljarkår som är djupt splittrad mellan vänster och höger. Väljarkåren är istället uppdelad i en rad små grupper. Man kan inte dra några klara ideologiska slutsatser, även om en del slutsatser kan dras på det lokala planet.

Varför gick Carter tillbaka så kraftigt under valkampanjens lopp? Trots att president Ford hela tiden låg på defensiven, exempelvis efter sitt famösa Östeuropa-uttalande? En orsak är sannolikt att Carter under primärvalen framställde sig som en konservativ populist som ville minska de federala myndigheternas makt. Men under den slutliga valkampanjen framstog Carter ner som den traditionella vänsterdemokraten, som arbetade för ytterligare nya program från regeringen i Washington. Vilken Carter röstade väljarna på? Eftersom det är omöjligt att få svar på den frågan är det svårt att entydigt tyda valresultatet.

Allan C. Brownfeld

CONTRA

MOT SOCIALISM - FÖR FRILS

oberoende borgerlig
tidskrift

Ansvarig utgivare:

Christer Arkefors

Adresser:

Box 6082, 102 32 STOCKHOLM 6
Box 2035, 403 11 GÖTEBORG 2
Box 426, 701 06 ÖRSKÖLD 1

Prenumeration:

22 kronor per år
Postgiro 85 95 89 - 4
Bankgiro 261 - 2638

Pressläggning:

Detta nummer är presslagt
1977-01-19

Utgivning:

Contra utkommer med 4 st
20-sidiga och 2 st 4-sidiga
nummer per år. Nästa nummer
utkommer i april.

Utgivare och ägare:

Tidskriften Contra utges och
ägs av Stiftelsen Contra.